

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kódrátok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Panaszok a vasut ellen.

Hogy mit jelent az ország gazdasági életének szempontjából a vasut, azt csak akkor láthatjuk igazán, ha úgy mint most is a vasutak teljesítő képessége kezd csöndöt mondani. Rengeteg a panasz mostanában a vasut ellen. Ugy az áru, mint a személyszállítást csak a legnagyobb kesedelemmel tudja különösen a Magyar államvasut lebonyolítani. Nincs elegendő vasuti kocsi. Az egyes állomások berendezései primitívek, nem felelnek meg a forgalom igényeinek. Ott, ahol két sín-párra volna szükség, egyetlen sín-páron bonyolítják le a tulong-tul megnövekedett forgalmat.

Gazdasági életünknek minden érdekvépviseleti szervezete felzudult már a vasuti mizériák ellen, a Magyar államvasut vezetői is érzik a tarthatatlan helyzet súlyát, de bizony a bajokon segíteni egyszerűen nem lehet.

Nem lehet segíteni, mert a vasutak fejlesztése nem egy két pillanat alatt elvégezhető munka, hanem évtizedekig tartó okos fináncpolitikát igénylő hosszúságú processzus, amelynél minden érdekelt tényezőnek olyan összehangzott munkát kell végeznie, mint az óramű gépezetnek. A mi nézetünk az, hogy a mostani bajoknak nem annyira a rossz gazdálkodás, mint inkább az előrelátás

hiánya volt az oka. Azok, akiknek feladata lett volna a vasutak tartós és fokozatos fejlesztése, nem számítottak arra, hogy a magyar közgazdasági élet amugy hirtelenében magára tudja öltetni a nyugateurópai, sőt amerikai modern formákat, illetőleg ruhákat. Most perze, amikor kétségtelenül beigazolódnak, hogy a vasutak teljesítő képessége nincsen arányban gazdasági életünk fellendülésével, kétségbeesetten iparkodnak valahogy javítani a mostoha viszonyokon. Az eredmény azonban vajmi csekély. A panasz nap-nap után több és vannak e panaszok között olyanok is, amik arra engednek következtetni, hogy a vasuti apparátus nemcsak technikai berendezésében tökéletlen, de igen sok tekintetben tökéletlen, különösen a vasuti személyzet munkáját illetően.

Csak egyetlen dolgot említünk, ami beigazolja ezt az állítást, a »Hangya« kötelekbe tartozó fogyasztási szövetkezetek kerületi értekezletein a falusi szövetkezetek vezetői nemcsak amiatt panaszkodnak, hogy az áruszállítás igen lassu, hanem amiatt is, hogy a vasutakon igen sokszor hiányosan, megdézsmálva érkeznek rendeltetési helyükre, különösen az élelmiszerek. A lisztes zsákokat kirágnak állítólag a vasuti patkányok, de ezek a patkányok oly csodálatos kulturérzékkel vannak megáldva, hogy mindig a

nullás liszt zsákjára találják rá, a 6—7-es lisztet egyszerűen megvetéssel mellőzik.

Különösen szeretik a vasuti patkányok a szalámit s erre rátalálnak még a legjobban leszegezett ládában is, arra azonban gondjuk van mindig, hogy a felfeszített ládát újra visszasegezék. Csodálatos módon még az alkoholizmus is dul a vasuti patkányok körében, nagyon szeretik különösen a sörösládák tartalmát megdézsmálni, de nem vetik meg a bort, sőt a szeszt sem. A fogyasztási szövetkezetek országos központjának pincéjébe egy év alatt ezernél több olyan hordó érkezett vissza, amelyet utközben kifurtak, mégpedig hogy a dézsmálást észre ne vehesse a címzett, előbb az abroncsot verték le a hordóról és az abroncs helyén furták meg.

Mikor aztán a hordóból egy-két litert sikerült a patkányoknak kiszivni, az abroncsot újból visszaverték a hordóra. Egyszeri megpillantásra nem is lehetett észrevenni a hordó sérülését, csak mikor a kádárműhelybe visszakerült, akkor látta arra illetékes szakember, hogy bizony a hordót kifurták.

Az ilyen panaszok szomorú fényt vetnek a vasutak személyzetére.

A mi nézetünk szerint a vasuti lopásoknak legfőbb indoka a nap-nap után fokozódó inség, a drágaság, a viszonyok mostohasága, amely amint tudjuk, másutt

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ősz.

Boér Margit.

Csunya, ködös, őszi az idő. Mit csinál az ilyen szomorú időben egy magamforma öreg lány. Talán emlékezik, rég elmúlt és vissza nem hozható dolgokra, talán örömet és csöndes meglepedést egykori tettei, magatartása, elhatározásai miatt. Ki tudja, mi mindenről gondolkozhat egy öreg lány az árva, szomorú, hosszú napokon át.

Eszébe jut a tavasz, mikor még csupa remény és ígéret volt az élet. A nyár, mikor még hinni tudott a gyümölcs épségében, a virág illatában és el sem hitte volna, hogy elhervad a virág és a gyümölcsöt kikezdi a féreg. Az ősz aztán rendre hozzászoktatja ehhez is, a borongós, csapadékos, szeles napok szeméi elé tárják a kétségtelen igazságot. A fehér és néma tél már csak az emlékezés. Ep így simultak el a lázongó lélek fájdalmai, mint a hóval befutott, egyforma ut, ép ilyen fehér gon-

dolatvilágunk, mint a hamvas földtakaró. Egy egy nehezebben elmosódó emlék nyoma már csak úgy látszik meg a lélek simmaságán, mint az a csillogó havon, amit a széles falpu parasztszánkok húztak végig rajta.

Igen, már csak ilyen gyöngye nyoma van az egykori nagyon tájós sebeknek. És a lélek most már olyan ingadozó, olyan könnyen vezethető, olyan semmisséggel kielégíthető.

Az ember, míg fiatal, könnyen neki megy olyan vállalkozásoknak, miknek merészsége fölött öreg korában bámulva tündöklik el. Mint gyermeknek, még nincs fogalma sem az életéről, mint öreg embernek már nincs küzdése az élettel, mert szinte kivétel nélkül megszerzi mindenki a gondtalan véget. De ami eközben van, amíg a tudatlan gyermekkor eljut a biztos jövővel és csöndes véggel megalapozott pozícióig, addig a legszebbeknek mondott évek alatt mennyi küzdelemben, reménytelenségben, elkeseredésben és lemondásban van része. Hány szor kell lemondani a világ álmodott dolgokról, hány szor sajátkezűleg bontani szét a ragyogó, színes légvárakat hány szor kétségbeesni. Ez az oly szépnek, rózsásnak, vignernek és min ig visz-

zasóhajtott ifjúságnak a valódi képe. A küzdés, testi-lelki tusakodások között észre sem sem vesszük, hogy mit veszítettünk, csak a csöndes, megnyugodott öregséget látjuk, amit nyertünk.

Es ez az igazi nyereség az egész életen át.

Az öregség, mikor már nem bántanak vágyak, álmok, remények és gyönyörűnek, szivárványosnak tudjuk látni a multat. Nem kell már aranyos fényben tündöklő napfény, nem követelünk rózsaberkeket, lágyan suttagó esti szellőt.

Megelégszünk a szürke, egyforma napokkal, az egykori virágerdők helyett egy cserép halvány szobanövénynyel.

Csak köd ne volna. Ilyenkor tisztán látjuk a meghozott áldozat hiábavalóságát, az értékek talmi fényét és megszólal lelkünkben a kérdés miért volt mindez?

A köd lassan oszladozni kezd, a látkör szélesebb és előbukkan jobbra balra egy-egy kis piros fedelű, fehér falu házacska, melynek kéményéből lomhán száll elő a füst és lassan elegyedik el a halvány, áttetsző köddel. Már

20 százalékkal olcsóbb uri ruha beszerzési forrás.

Ha finom szövetből készült divatos és modern szabású rubát szeret viselni olcsón, sétáljon el

Darabont Gyula előnyösen ismert uri szabó divattermébe, Páris-u. 12. sz. alá, vagy hívja fel 980 sz. telefoni,

mert azért van mellé-utcában ez a különben teljesen modernül berendezett divattrem, hogy vevőit olcsón és jól szolgálhassa ki. Ous raktárba megérkeztek a legjobb gyártmányú angol, francia, skót és hazai szövetek, double felöltő és divat mellénykalmek berendezkedésben olyan, hogy a legkényesebb íle t is kielégíthetem. Műhelyemet és mintáimat bárki velekényszer nélkül megtekintheti. **Elsőrendű munkaerők.** Vidékre mintát küldök, esetleg egy jól álló viseli öltöny beküldése elég, erről ujjat készítek. **Hitelképes egyéneknek és tisztviselőknek részletre is.**

is nagyon könnyen csinál a szegény emberből vétkező embert. Hozzájárul még ehhez az, hogy a vasutasoknak — vagy talán inkább az ott dolgozó nap-szamosoknak — bőven is van alkalmuk ilyenfajta bűnökre.

Millió és milliónyi értéket biznak nap-nap mellett a vasutra, amelyek sajnos, kelletlenül hosszabb ideig feküdnék a tulzsufolt raktárakban, kelletlenül hosszabb ideig vesztegelnek nyitott, vagy legalább is könnyen nyitható vasuti koszikban.

A közmondás szerint is az alkalom szüli a tolvajt. Ezeket a bajokat kellő tapintattal, bölcseséggel és elegendő humanizmussal lehet tehát gyökeresen orvosolni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 28.

Elnök: **Návay Lajos.**

Az elnöki előterjesztések után, napirend előtt

Polónyi Géza kifogásolja, hogy a belügyminiszter eltávozik akkor, amikor tárgyját tárgyalják s képviselővel Jakabffy Imre államtitkárát bizta meg. Az a meggyőződése, hogy a Ház akkor tenne a leghelyesebben, ha a belügyi tárca tárgyalásának folytatását elhalasztaná addig, míg a belügyminiszter visszaérkezik.

Székely Ferenc igazságügyi miniszter nem fogadja el Polónyi indítványát és kijelenti, hogy a felelősséget ő vállalja. (Helyeslés jobbról.)

Benedek János szívesen honorálja az igazságügyi miniszter felszólalását, azonban megjegyzi, hogy Polónyi aggodalmait ő is osztja.

Návay Lajos elnök megjegyzi, hogy ő kötelességét teljesítette akkor, amikor bejelentette, hogy a belügyminiszter betegségének helyreállítása végett elutazott és helyettesül belügyi államtitkárját bizta meg s kéri a Házat, hogy a további polemia mellőzésével folytassák a vitát.

nem érzi az ember oly nagyon az elhagyatottságot, nagy könnyebbségre van a tudat, hogy közel hozzánk él, pihegő, meleg testű emberek vannak.

Emberek, kiktől jön minden rossz és minden jó. Kik megbántanak és megkérdelnek, rágalmaznak és dicsőítenek, sárral megdobálnak és bűnbánattal összecsókolnak.

Hiába, ilyen ellentétes anyagokból vagyunk alkotva és szemrehányást sem tehetünk a vétkezőknek, mert érezzük, hogy magunk sem vagyunk jobbak. Mikor lesütött szemekkel remegő szájjal, vezeklő bűnbánattal jönnek felénk, annyira emberi mind-n mozdulatok, hogy hajszálig csak saját magunkra ismerhetünk bennük.

Lelkünk megenyhül az igazság hirtelen átvillanásától, szívünk megbékül és megint a régi egyhangu, de megelégedett teremtesek leszünk. Elfelejtjük a régi szomorúságokat, táj-dalmakat, hiszen eltűnt a köd és olyan kedvesen süt megint az őszi nap.

Polónyi Géza a házszabályokhoz szólva, megjegyzi, hogy elnöknek nincs joga ahhoz, hogy érdemleges nyilatkozatokat tegyen. (Óriási zaj jobbról. Rendre kiabálások.)

Návay Lajos elnök ismételtelen kijelenti, hogy a házszabályok 253. szakasza alapján megengedhetlennek tartja, hogy a Ház olyan indítványt tárgyaljon, amely előre bejelentve nem volt s kijelenti, hogy most a belügyi tárca tárgyalására tér át a Ház.

Polónyi Géza (közbeszól): Ez konfiskálása a képviselők jogának. (Ellentmondások jobbról.)

Hock János polemizál Szmracsányi tegnapi beszédével s kéri a Házat, engedje meg, hogy a tárgytól is eltérhessen. A Ház ezt megengedi. Ezután megemlíti, hogy ha Szmracsányi a kormányt támadta volna, akkor nem lett volna észrevétele a beszéd ellen már csak ellenzéki pártállásánál fogva sem. Azt mondja Szmracsányi, hogy a fővárosi törvényhatóság többsége zsidó, hát ez nem áll, mert a demokraták között keresztény is sok van.

Huszár Károly (közbeszól): Vakarod meg a zsidót megtalárod a demokráciát. (Zaj minden oldalon.)

Hock János folytatja beszédét s kijelenti, hogy álljon Huszár a főváros népe elé s csináljon ott propagandát, ne itt a Házban csináljon hangulatot elvének. (Zboray Péter Sándorral polemizál. Az elnök figyelmezteti őket.)

Zboray Miklós: Pető akarja konfiskálni a jogomat.

Hock János: Csak hogy nem én vagyok Pető (óriási derűtség.) Elismeri, hogy a főváros területén igen sok a nem kivánatos egyén, ez azonban a kormány hibája, mert a határrendőrséget kellene utasítani arra, hogy ezeket a kivándorlókat ne engedjék be a határon. Megemlítette Szmracsányi, hogy 1906-ban 14.000 zsidó vándorolt be a fővárosba. Kérde, honnan vette az adatot?

Szmracsányi közbeszól: Privát értesülésből. (Derűtség.)

Hock János kijelenti, hogy a Galiciából bevándorolt egyének nem mind zsidók azok szegény téglagyári munkások, akik az ő hivei és nem engedi, hogy a zsidó rabbi kisajátítsa őket magának. (Óriási derűtség.) A Gávarss adminisztrációjának revízióját sürgősnek tartja, s kijelenti, hogy ismeri pártja hangulatát s tudja, hogy egy ilyen javaslatot azonnal megszavazza ő is, pártja is. Sürgeti a virilizmus eltörlését. Hozzájárul Szmracsányi határozati javaslatához, azonban nem várja attól a fővárosi törvényhatóság életének a javulását. Ha más többség jönne, ez se volna jobb, legfeljebb a kutya volna más, de a nyakravaló ugyanaz maradna. (Nagy derűtség.)

Hock János a fővárosi esetekről beszél.

Vásonyi Vilmos védelmébe veszi a fővárost Szmracsányi támadásával szemben.

Az ülés vége 2 órakor.

Beöthy László Hosszupályiban. A hosszupályi kerület munkapárti jelöltje **Beöthy László** hír szerint vasárnap leutazik a kerületbe és ott beszédet fog tartani. **Beöthy László** leutazása azonban még nem egészen befejezett dolog. Ellenjelöltje a Justh-párti **Buza Barna** tegnap Debrecenbe utazott és csütörtökön megy Nagylétára programbeszédét elmondani. A kerületben különben a lehető legnagyobb csend és nyugalom uralkodik.

Harc a drágaság ellen.

— Hajdan és most. —

Biharvámegye levéltárában őrzött adatok alapján írta: **Makay István.**

II.

Említettem cikkem I. részében, hogy 1853-ban Biharvámegyében nagy marhavész volt, amely azonban 1854-re ha nem is szűnt meg egészen, de minimumra szállott alá. Ez volt az oka annak, hogy 1853-ban a marhahús ára (bár csak 1—2 kr.-ral emelkedett).

Ezen alkalommal — gondolván, hogy a marhavész megszűntével szívesebben adnak a pálinkáért — **Svammel György**, az élesdi uradalom hasznobérleje 1854. jun. 23-án az iránt folyamodik az élesdi főszolgabíróhoz, hogy ugy itce (mai mértékünk szerint 7 deciliter) szilvapálinkát 20 pengő krajcár (ma is 20 krajcár) helyett 22 pengő krajcárért adhasson.

Indok gyanánt azt hozza fel, hogy 6 16 kr.-ért veszi a pálinkát, 1 krt. fizet minden itce után a csaposnak, a hordóban beszárad egy része (bár száradt volna be az egész!), azután meg költsége is van a szállításnál, kimérésnél stb. Így ha 2 kr.-ral nem adhatja itcét drágábban, föltétlenül ráfizet az üzletre.

A szolgabíró azonban 2 kr. emelkedést nem engedélyezte s csodák csodája, a vendéglős még sem ment tönkre. Ellenben a 20 kr.-os pálinkától is voltak olyan csinos verekedések, hogy ezen időbeli bűnügyi iratok jó része ezekkel van tele. Azt hiszem, hogy a pálinkára nem a vendéglős, hanem a tekintetes és nemes vármegye fizetett rá a sok rabtársi költséggel.

Hogy mily éber figyelemmel őrködött a ha óság ezen időben a polgárság anyagi érdeke felett, mutatja a **Pongrácz Ferenc** cs. kir. főszolgabíró által 1853. nov. 1-én jóváhagyott vendéglői árjegyzék, amelyben az összes elárusítás alá kerülő — ételek és italok árai hivatalosan meg vannak állapítva (tehát nemcsak a szobaárak).

Az alábbiak ezt mutatják (pengő krajcárba átszámítva).

Egy adag leves	4-5 kr.
» » marhahús	9— »
» » vastagétel	16 5 »
Tészta vagy becsinált	18— »
Pecsénye	18— »
Saláta	9— »
Kenyér	3— »
Egy csésze tejes kávé	15— »
» » fekete »	9— »
» » csája	24— »
» » puncs	30— »
Egy szál miligyertya	15— »
» » fagygyugyertya	6— »
Egy szoba	60— »
Egy személyre ágy	18— »
» fűtés	21— »
Egy itce óbor	18— »
» » ujbór	7— »
Ópálinka	60— »
Ujpálinka	29— »
Egy adag 5 font széna	6— »
» » zab	21— »
Alláspénz egy darabtól	3— »
Alláspénz egy szekértől	3— »

Ne felejtjük, hogy ezen évben nagy drágaság volt a marhavész miatt.

Minthogy 1854-ben — amint már említettem — a marhavész megszűnt, vagy legalább is erősen szűnőfélben volt, az 1854. évi 1744. sz., (1854. július 10.) rendelet az élesdi,

Weiszlovits Adolf és Fia

cég „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradai temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába (a régi Apolló épülettel szemben) **ÁTKÖLTÖZÖTT!**

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu pártfogását és támogatását új otthonában is kéri kiváló tisztelettel **Weiszlovits Lajos.**

nagybárodai és mezőtelegdi vendéglőkben az árakat következőleg állapítja meg:

Egy egész ebéd 5 tál ételből	24—	kr.
Egy egész ebéd 4 tál ételből	18—	»
Egy részlet leves	2—	»
Egy adag hus 2 mártással	5—	»
Egy adag vastagétel feltéttel	9—	»
Közönséges tészta	5—	»
Finom lisztű tészta	6—	»
Elesztős tészta	7—	»
Egy adag marhahus pecsenye	5—	»
Egy adag bárány pecsenye	5—	»
Egy adag borjú pecsenye	6—	»
Fél rántott csirke	9—	»
Fél paprikás csirke	8—	»
Saláta	3—	»
Saláta öntve tojással	4—	»
Fehér kenyér	1—	»
Barna kenyér	1—	»
Fehér kávé kenyérrel	6—	»
Egy ágy tisztán áthuzva	6—	»
Egy adag széna (5 fontos)	3—	»
Egy véka zab	1:20	»

E rendeletben megállapított árak ellen a vendéglősök tömegesen fellázadtak s kijelentették, hogy ők ezen árak mellett föltétlenül megbuknak, vagy világgá lesznek kénytelenek futni. Indokul felhozták, hogy a zsir itcője 40 kr., a buza köble 34 frt, a liszt mázsája 50 frt, egy pár szép csirke 48 kr. — az ő állításuk szerint. Azt kérték tehát, hogy legalább 2—3 kr.-al emeljék az árakat.

A szolgabíróóság azonban hajthatatlan maradt, sőt a közölt árjegyzék kifüggesztését rendelte el.

Es a vendéglősök nem buktak meg, sem Amerikába nem vándoroltak ki. Sőt, sőt. Hogy milyen jól ment az üzlet, azt ismét a tekintetes és nemes vármegye mondhatja meg. O fizetett rá ugyanis a biráskodási és börtönzési költségekkel.

FLEGMAN

uj áruházát
megnyitotta,

melynek megtekintésére a
n. é. közönséget tisztelettel meghívja.

13 K 50

13 K 50

Urak figyelmébe!

„THE ROOSEWELT SCHOE“
férfi box fűzős, gombos, rendező
vagy amerikai alakban

kitűnő minőségű
Goodyear welt készítés

13 korona 50 fillér

kapható. — Egyedüli raktár

REICHARD áruház

cégnél.

13 K 50

13 K 50

A pozsonyi egyetem. Pozsonyban nem tudnak hova ienni az emberek a boldogságtól, hogy egyetemet kapnak. A törvényhatósági bizottság tagjai közt mozgalom indult meg, hogy gróf Khuen-Héderváry Károlyt szombati ígéretéért diszpolgárrá válasszák. Az Országos Birói

és Ügyészi Egyesület, amely elhatározta, hogy bírák és ügyészek egyetemi hallgatói számára internátust létesít az új egyetem székhelyén, már érdeklődött aziránt, hogy Pozsony alkalmas volna-e egy száz belakóra tervezett internátus létesítésére. A város áldozatkészégetől függ, hogy az internátus létesülhet-e. Egy pozsonyi napilap felhívást intéz a lakossághoz, hogy hatalmas küldötség tisztelegjen a királynál és fejezze ki a város köszönetét.

Városatyák választása.

A pártok hivatalos jelöltjei.

A vasárnapi városatya választásra mindkét párt erősen készül.

Tudvalevőleg mindhárom városrészen egy-egy törvényhatósági bizottsági tag helyre vár betöltésre. Várad-Olasziban a *Tanay* Gusztáv, Várad-Velencén pedig a *Fuchs* Mór 18-rabbi halálával, Várad-Ujvárosban pedig a *Stettner* István gondnokság alá helyezése folytán megüresedett helyekre választanak ezuttal.

A munkapárt és a 48-as párt között megkísérelt paktum nem sikerült, mert a munkapárt a három helyből kettőt a párt jelöltjének követelt s egy helyet hagyott volna a 48-as pártnak, viszont a függetlenségi párt hivatkozott arra, hogy *Tanay* Zsigmond és *Stettner* István a 48-as párthoz tartoztak, tehát az eddigi arány fenntartását követelik.

Tegnap este volt mindkét pártban a végleges jelölés.

A munkapárt ülését a Kereskedelmi Csarnokban tartották.

Várad-Olasziban tudvalevőleg még szombaton jelölték *Szmaassenka* Ernőt, a nagyváradi városi vasut igazgatóját, a szabadkőműves páholy tagját.

Hosszas tanácskozás után tegnap a másik két kerületre is megállapodásra jutottak és a várad-ujvárosi kerületre *Kovács* Kálmán műasztalos, egyik előkelő iparost, Várad-Velencére pedig a sok önjelölt közül *Grósz* Géza fakereskedőt jelölték.

A függetlenségi párt jelölését sokkal szerencsésebbnek tartjuk, különösen Olasziban és Velencén.

Olasziban a 48-as párt *Láng* József nyomdatulajdonost és könyvkereskedőt jelölte, aki eddigi működésével a polgárok elismerését érdemelte ki.

Ujvárosban *Zboray* Gyula jónevű iparos, míg Velencén dr. *Kazay* Kálmán a párt jelöltje. *Kazay* népszerűségével szemben alkalmasabb jelöltre gondoskodhatott volna a munkapárt, ha győzni akar.

Családospótlék a polgári iskolai tanselejteknél. Az állam tervbe vette, hogy a gyermekkel bíró állami tisztviselők és alkalmazottak részére, a gyermekek számának megfelelő pótlékot adjon. A nagyváradi községi elemi iskoláknál szolgáló tanítók már benyújtották kérvényüket, hogy a város részükre, a drágasági pótlékon felül, 15 százalék családos pótlékot adjon. A községi polgári iskolák tanselejteit tegnap hasonló kérvényt nyújtott be a városhoz, amelyben kéri, hogy a családos tanítók részére az államhoz hasonló mértékben szavazzon meg családos-pótlékot.

UJDONSÁGOK.

* **Püspökök eskütétele.** *Hossza* Vazul és gr. *Mikes* János ujonnan kinevezett püspökök tegnap délelőtt tették le a hivatalos esküt a király kezébe. A király, aki gyöngelkedése miatt tíz nap óta nem távozott Schönbrunnból, ma az esős idő dacára már 10 órakor a Burgba hajtatott. Az eskütételeen gr. *Zichy* János kultuszminiszter asszisztált. Az eskümentát *Rényi* Ferenc miniszteri tanácsos olvasta. A két püspököt később a király magánkihallgatáson fogadta. *Zichy* kultuszminiszter még a tegnapi nap folyamán visszautazott Budapestre.

* **Vetítéstartás a kath. körben.** Szép és élvezetes művészettörténeti előadásban volt részük azoknak, kik a Kath. kör tegnap esti vetítéstartásán résztvettek. A közönség melynek sorában különösen az elegáns, högyek voltak nagyszámmal képviselve, mostis mint mindig szüntelenül megtöltötte a kör nagytermét. *Némethy* Gyula dr. theologiai tanár jellemző vonásokban ismertette meg a hallgatósággal a görög szobrászat fejlődését. Eleven színes előadása mindvégig lebilincselte a hallgatóság figyelmét. A fehér vászonon pedig egymásután jelentek meg a ma is meglevő klasszikus népségű görög szobroknak képei. Ezt megelőzőleg mozgóképekben mutatták be a német császári pár utazását Korfu szigetére. A legközelebbi vetítő este jövő kedden d. u. fél 6 órakor lesz, amikor *Mont-Blanc* kerül bemutatásra. Az előadást dr. *Kiss Géza* jogtanár fogja tartani.

* **Az új zirci apát.** A hivatalos lap közli a következő királyi kéziratot: Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére dr. *Békefi* Remig ciszterci rendű áldozárt és budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanárt, a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett zirci, pilisi, pásztói és szentgotthárdi egyesült ciszterci rendű apátságok valószínű apátjává kinevezem. Kelt Bécsben, 1911. évi november 21-én. *Ferenc* József s. k.

Az új apát 1858 augusztus 3-án született Hajmáskéren, 1874-ben lépett be a cisztercita rendbe. Teológiai és filozófiai tanulmányait Zircen végezte, 1881-ben szentelték pappá, de már egy évvel előbb Pécsen földrajzot és történelmet tanított. Pécsen 1893-ig tanároskodott. Még nem volt 33 éves, mikor 1891 április 2-án az apátválasztó káptalanon tekintélyes rész őt akarta jelölni *Vajda* Odónnal szemben. Rendkívül nagy művelődéstörténeti és irodalmi munkásságot fejtett ki.

* **Ügyészi megbízott helyettes.** Az igazságügyi miniszter dr. *Lányi* Sándor székelyhídi járásbírói jegyzőt a székelyhídi járásbírói mellett alkalmazott ügyészségi megbízottnak állandó helyettesévé rendelte ki.

* **Károly Ferenc József főherceg öröngy.** Tegnap érkezett vissza nászutjáról *Károly* József főherceg és felesége. Az ifjú pár a brandeisi kastélyban fog lakni, de nem sokkal, mert a trón várományosa most lépett elő örönggyá s áthelyezik a bécsi házihoz.

* **Ki akar közjegyző lenni.** Az elhalálozás folytán megüresedett derecskei közjegyzői állás elnyerése iránt a debreceni közjegyzői kamara most tette közzé a hivatalos lapban a pályázati hirdetést. A pályázati idő a harmadik hirdetésnek megjelenésétől számított két hét alatt jár le. A közjegyzői állásra valószínűleg dr. *Fuchs* Béla helyettes közjegyzőt fogják kinevezni.

* **Halálozás.** Tóth Endréé szül. Sipek Amália, élete 39. évében elhunyt. Temetése tegnap délután nagy részvét mellett ment végbe a Teleky-utca 38. sz. háztól. Lelki-üdvéért ma, szerdán d. e. 8 órakor lesz a requiem a Szent László templomban.

* **Az ügyvédjelöltek tiltakozó gyűlése.** A nagyvárad ügyvédjelöltek ma délután 5 órakor tiltakozó gyűlést tartanak a Kereskedelmi Csarnok nagytermében. Az ülésen gyakorlati idő meghosszabbítása ellen fognak tiltakozni az ügyvédjelöltek. A rendezőség ezúton kéri a jelölteket, hogy a gyűlésen minél nagyobb számmal jelenjenek meg.

* **Járványok a megyében.** Nagyrábén a roncsoló toroklob járváyszerűleg lépett fel. Ugyancsak járváyszerűleg lépett fel Felsőlugoson a vörhegy. A betegségek tovább terjedésének megakadályozása végett a legmesszebbmenő óvintézkedéseket foganatosították.

* **Sárgára festik a villamos kocsikat.** A nagyvárad városi vasút igazgatósága a villamos vasuti kocsikat átakarja festetni olyan színűre, mint a budapesti villamosvasuti kocsik vannak, vagyis világos sárgára. Erre nézve kérelmet intézett a magyar vasuti és gőzhajózási felügyelőséghez. Egyben Nagyrábad városát is megkereste s közli, hogy a jelenlegi barna szín nem alkalmas, mert a nap nagyon kiveszi a festék eredeti színét. A kocsik alapszíne világos sárga lesz, de megmarad a kék színű vonalozás, továbbá Nagyrábad város címere. A kocsikat egyenkint fogják átfesteni. Az bizonyos, hogy most szebbek a váradi villamos kocsik, mint a világos sárga budapestiek.

* **Kamarai értesítések.** A kereskedelmi magyar kir. miniszter urnak ad 80195—1911. sz. leiratára való hivatkozással, van szerencsén az érdekeltek tudomására adni, hogy a cs. és kir. közös hadsereg részére az 1912. évben szükségelt gyógyszerészeti üzemanyagok szállítására vonatkozó hirdetménye Budapesti Közlöny folyó évi november hó 23-ikij számában megjelent. — Gustav A. Mach és Johann Wojcik sanoki (Galicia) lakosok, — mint általános meghatalmazottak — értesítették a kereskedelmi és iparkamarát, hogy Teodor Kaczán és Péter Kudla parkettpadló tisztítószere-re vonatkozó Magyar, Francia, Németország, Ausztriára és Belgiumra kiterjedő szabadalmát folyó évi december hó 31 ig verenyajánlat után a legtöbbet ígérőnek elakadják adni. Tudomására hozzuk azért az érdeklődőknek, hogy az ajánlati feltételeket, valamint a szabadalom pontos és részletes leírását a kamara hivatali helyiségében a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetik. A magyar Horvát Tengeri Gőzhajózási r.-t. értesítette a kereskedelmi és iparkamarát, hogy Fiume és a görögországi kikötők között új gőzhajó vonalat létesít, melyen a hajószolgálat 1912 évi január hó elsejével vesti kezdetét. Az új vonal két hetenkinti szolgálatra fog berendeztetni és menetrendje a kamaránál a hivatalos órák alatt d. e. 8—12 óráig megtekinthető, míg a díjszabást később fogja a társaság közüdomásra hozni. Minthogy kiviteli kereskedelmünk jórészt éppen Görögország felé irányul, — az új gőzhajóvonalat ajánljuk az érdekeltek figyelmébe — azzal a megjegyzéssel, mikép a társaság kereskedők és iparosok, nemkülönben ezen alkalmazottak számára, amennyiben új üzleti összeköttetések létesítése céljából Görögországba szándékoznak utazni, hajlandó a legmesszebbmenő menetjegyek-dvezményeket engedélyezni. Nagyrábad, 1911 november hó 27. Huzella Gyula kir. keresk. tan. elnök. Sarkadi Lajos titkár.

* **Kiírtják a mezőbottyáni ebeket.** A központi főszolgabíró jelentést tett az alispánnak, hogy Mezőbottyán községében Molnár

János kutyája megveszett és a községben igen sok idegen kutyát és más házi állatot megmárt. Mivel pedig nem lehet tudni, hogy mely állatokat marta meg a veszett eb, a főszolgabíró elrendelte az összes kutyák hatósági kiirtását.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Versár Istvánt, a kiváló képzettségű fiatal orvost, kórházi tb. főorvost s a Röntgen intézet vezetőjét a nagyvárad kir. katolikus jogakadémiára a törvényszéki orvostan magántanárává nevezte ki.

* **Megszűnt a lépfene.** A 2. honvéd huszárezred nagyvárad laktanyájában fellépett a lovak veszedelmes betegsége, a lépfene. Csécsi Nagy Imre őrnagy. parancsnok jelentést tett Nagyrábad város tanácsához, hogy a laktanyában megszűnt a lépfene, amelyben egy ló elhullott.

* **Rajztanár választás az iskolaszékben.** Nagyrábad város iskolaszéke ezúttal már harmadszor van összehívva választógyűlésre, hogy a községi polgári fiúiskolánál megüresedett rajztanári állást választás útján betöltse. Két ízben el kellett a gyűlést, illetve a választást hszasztani, mert nem voltak jelen kellő számmal. Ugyanis a választógyűlésen az iskolaszék választott tagjai kétharmadának jelenléte szükséges, másként nem lehet megejteni a választást. A kétszeri kísérlet után holnapra, november 30 án, csütörtökön déltánra Thury László iskolaszéki elnök újból összehívta az iskolaszéket. Ohajtandó, hogy most végre-valahára megembereljük magukat az iskolaszék tagjai s arra a pár percre megjelenjenek a városházán. Ugyis csak két pályázó van, de az egyik megválasztásáról nem lehet szó, mivel a pályázata szabálytalan. Valószínű, hogy délután 4 órakor lesz a gyűlés. A meghívóban ugyanis nincs az idő pontosan meghatározva.

* **A tűzoltók felszerelése.** A nagyvárad tűzoltóság felszerelése még mindig nagyon hiányos s azok pótlásáról haladék nélkül gondoskodni kell a városi tanácsnak. Gráczner Lajos városi tűzoltóparancsnok tegnap sürgős jelentést adott be Nagyrábad város tanácsához, amelyben rámutat, hogy a vásárnap délutáni tűznél azon tapasztalatot szerezte, miszerint a tűzoltóság rendelkezésére álló nyolc tölmlő nem elég. A vasárnapi tűznél az 50 méter hosszú istálló oltásához 700 méter hosszú tölmlőt kellett felszerelni és igénybe venni s csak 360 méter tölmlő maradt tartalékba. Ebből látható, hogy egy nagyobb tűznél, vagy ha egyszerre két helyen lenne tűz, a tűzoltóság eredményes munkája majdnem lehetetlenné válnék. Ezért kéri a város tanácsát, hogy soron kívül 1500 méter nyomótölmlő és 50 pár kapcsoló megrendelése iránt sürgősen intézkedjék. A tölmlő és kapcsoló költsége mintegy 2500 koronát igényel.

* **Kolera elleni védekezés Biharban.** Biharvármegyében a kolera elleni védekezés munkálatait teljesen befejezték. Hogy azonban a község ne feledkezzék meg a veszedelem ellen továbbra is védekezni legközelebb előadásokat fognak tartani a koleráról. Tegnap az alispán 250 drb szabályzatot kért a minisztertől erre vonatkozólag.

* **Egy fiú tragédiája.** Végzetes szerencsétlenség áldozata lett Schwartz Béla 18 éves pincérfiú, aki saját megdöbbenésével a könnyelműségét az életével fizette meg. Páspökladányban történt a szerencsétlenség, ahol egyik barátja egy flóbertpisztolyt mutatott neki. A pisztolyt nem tudták felhuzni, mire Schwartz, akinek a barátja ezért egy krajcárt ígért neki, belenézett a pisztoly csővébe. Ebben a pillanatban elült a fegyver, s a golyó a szerencsétlen fiatalember testébe fúródott. Beszállították a bihar-

megyei közkórházba, ahol Schlögl Adolf rendőr-biztos hallgatta ki. A kihallgatás után Schwartz Béla nemsokára meghalt.

VOSZKA FERENCZ

czlő- és csizmaárul
meglehető szolid árban
előnyösen beszerezhető.

Cégt. IFJ. VOSZKA FERENCZ

TELEPHON 1133.

TELEPHON 1133.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezetel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezz be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeren későn bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. Sauer-féle fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak LADÁNYI JÓZSEF puskaárulónál kaphatók eredeti árban. M. kir. főporáruda. Telephon 269. Nagyrábad Rákóczi-ut.,

x **Karácsonyi!!!** cukorka nagyvásár Aszódinál **Kossuth-utca.** Szaloncukrok, figurák, csilárok, diszek, ezer és ezer-féle édességek karácsonyára nagyban és kicsinyben kaphatók lesznek. Nagyrábad, Sas-palota. **Telefon 635.** és **Cukorka királynál** Kert-utca országos hírű karácsonyi cukorka vásár egyedül csak Aszódinál.

x **Csillár és fémáru gyártási telep:** Nagyrábad **Iroda s raktár** Szt. János-u. 1. **Bémer-tér 3.** **Telefon 556.** Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petróleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási** és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel STERN ADOLF. 33

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimmel és az elegáns ruhákat szerető uri közönséggel, hogy **az őszi és téli szöveteim** megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyiszintén az előállításban is, ami a saját vezetésem alatt történik.

Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

angol uri szabó cég

Nagyrábad, Szent János-utca 4. sz.

Mintákkal kívánatra háznál szolgálok.

Telefon 11—41.

Telefon 11—41

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagyrábad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

x Október havában megjelenő magyar és német folyóiratok nagy választékban érkezték. Kérjen mutatványszámot. **Benkő Artur.** Telefon 870.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK**

cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtunk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb...

cserepkályhák

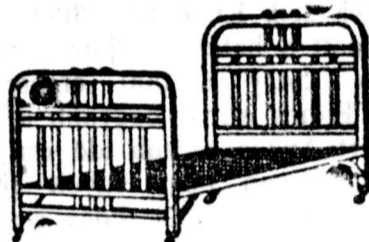
állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utóda).

Csengeri-utca 27. szám.

Vas és rezbutor

nyári raktári

Székényág, 3] matracca] 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarmiss 4 korona

Gyermekág 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: A papa (bemutató).

Csütörtök: A papa.

Péntek: A papa.

Szombat: Annuska (Hegedüs Cornél fellépésével).

Vasárnap délután: Theodor és társa, este: Kis gróf (operett újdonság).

A papa. Ma este mutatják be a Szigligeti színházban Flers és Caillovet vigjátékát, amely a kereszttségben »A papa« nevet nyerte. A színház igazgatósága mindent elkövetett, hogy a nagyváradai közönség teljes egészében kapja ezt a pompás vigjátékot, amely telve van finom, ragyogó és grandiózus ötletekkel, amilyenek csak Flers és Caillovet boszorkánykonyhájából kerülhetnek ki. A nagyváradai színházban elsőrangú szereposztásban, pazar kiállításban kerül bemutatásra »A papa«. A direktió teljesen új díszleteket készített a darabhoz, amelyet maga Erdélyi Miklós színházgató rendez. A hét ötletes francia vigjátéka csütörtökön és pénteken is műsoron van.

Zsigmondy Anna Nagyszalontán. A nagyváradai közönség becézett szubrettje Zsigmondy Anna ma este a nagyszalontai közön-

ség előtt fog játszani. Most ugyanis Nagyszalontán színtársulat szórakoztatja a közönséget és a direktornak sikerült egy estére megnyerni Zsigmondyt. A primadonna egyik legjobb szerepében az Ártatlan Zsuzsiban fog fellépni. Az előadás iránt igen nagy az érdeklődés.

IRODALOM.

Javaslat a nemzetiségi törvény módosítására iránt. Dr. Papp János, a Nagyvárad munkatársa javaslatot dolgozott ki a nemzetiségi törvény módosítására vonatkozólag. A horvát kiegyezési törvényt (1868. XXX.) kivéve, nincs a magyar államra nézve veszélyesebb alkotás a Corpus Jurisban a nemzetiség törvényéről (1868. XLIV.) Ha ezt a két törvényt eltörölnék, vagy legalább a magyar állameszme szempontjából alapos revíziókat vetnők alá, ezt lehetne igazán nemzeti munkának nevezni. De hát annyi melléktekinetet védi mind a két törvényt, hogy ugyan ügyes miniszterelnök legyen az, aki ebbe a darázs fészekbe belemer nyúljon. Az elméleti fejtegetés sokkal könnyebb dolog, kivált a nemzetiségi törvénynél, mely tudvalevőleg annyira telve van képzelenségekkel, hogy egész teljességében végre sincs hajtva. Már csak ezért is nehéz ezt a törvényt megbolygatni. Könnyen megeshetik u. is, hogy míg mi a törvényt az életnek megfelelőleg akarjuk módosítani, az akció reakciója gyanánt a nemzetiségek (és esetleg más tényezők is) a törvény rossz, hibás rendelkezéseinek megvalósítását, az életbe való kivitelét viharosan követelnék. Dr. Papp János ezzel a kényes kérdéssel foglalkozik, még pedig igen áttekinthető alakban: törvényjavaslat formájában. Párhuzamosan közli az általa javasolt módosított szöveg és a törvénytörvény szakaszait, végül indokolást ad a javaslatához. Papp János javaslata haladása a mai törvényhez, sőt általában a mai tényleges állapothoz képest is; azonban az állami iskolák tekintetében a mai tényleges állapotoknál rosszabb helyzetet teremtené s azt sem helyeselhetjük, hogy a magyar tisztviselőknél nemzetiségi nyelvismeretből valami extra képesítést kelljen szereznük. A füzetke általában 30 oldalon sok érdekes dolgot mond. Kapható a szerzőnél Nagyváradon.

TANÜGY.

Óvónők mozgalmá. Mindenki megmozdult már helyzete javítása érdekében, csak a magyar óvónők vártak nyugodtan. Nem azért, mintha nekik egyedül volna rászás a helyzetük Magyarországon; hiszen a szegény óvónőnél jobban elhanyagolt, gyengébben fizetett alkalmazottja a magyar államnak nincs. Ők azonban azt hitték, így is észre fogják venni őket a zajtalan munkájukról. Ebben a reményben vártak, de hiába. Mások zajos sürgetései mellett a szegény óvónők sorsa elkerülte a felsőbb körök figyelmét. Ennek következtében az óvónők végre megunták a folytonos mellőzést s akcióba lépnek, amiről a békésmegyei óvónők a következő felhívásban értesítik kartársaikat:

Kedves Kartársak!

Türelmünk, vártunk és hallgatásunk eddig, de láthatjuk, hogy a több oldalról jövő és évek óta húzódozó ígéretések dacára, kétségbeesítő hely-

zetünkön javítva nem lett. Magunknak kell tehát az utolsó szalmaszálla kapaszkodni.

Kérve, könyörögve szólunk hozzátok Magyarország összes óvónői, hogy úgyünk szent érdekében tömörülve, együttesen és személyesen adjuk át emlékiratunkat azon fórumoknak, kikről helyzetünk annyiszor megígért jogos javítását várhatjuk.

Ezen célból, mi békésvármegyei óvónők, megbeszélésünk folytán, de mindnyájunk közös és elodázhatatlan érdekében, utolsó menekvésül felkérünk benneteket, hogy folyó évi december hó 2-án Budapesten reggel 9 órakor az Aulich-és Báthory-utca sarkán lévő »Szabadság« kávéházban gyülekezve, dr. Lukács György országgyűlési képviselő, volt kultuszminiszter uró nagyméltósága vezetése mellett, vonuljunk fel a képviselőházba, ahol átnyújtandó emlékiratainkban feltárva keserves helyzetünket, kérjük, követeljük bajaink orvoslását.

Kedves Kartársak! Három esztendei szomorú tapasztalat meggyőzött bennünket arról, ha mi magunk nem járunk utána, mások segítségét nem várhatunk. A szép szónak se hiszünk többé. Jöjjetek hát Budapestre mindnyájan! Ne szegyeljétek kis kopott ruhátokat és ha kölcsön is kéritek azokat a filléreket. Menjünk! Sebinket álszemérem nélkül feltárva bizonyára megkönyörülnek rajtuk azok, kik eddig talán csak azért nem orvosolták égető szükségünket, mivel nem volt tudomásuk mostoha helyzetünkről.

Legyünk ott mindnyájan, jertek Isten nevében, bármily áldozatok árán!

Ezen felhívást kérjük az egyvárosban lakó összes kartársainkkal tudatni, valamint Budapesten december hó 2-án reggel 9 órakor a »Szabadság« kávéházban megjelenve, együtve tartozandóságunkat a kabátra feltűzött fehér kokárdával jelölni.

Kollegiális szeretettel és bizalommal

Gyoma, 1911. évi november hó 16-án.

Békésvármegye óvónői.

ZENE.

Pablo Casals.

A közönség túláradó lelkesedéssel, a legcsodásabb impressiókkal eltelve távozik a hangverseny teremből, azalatt a kritikus azon töri a fejét, hogy mit írjon egy ilyen óriási művészről, mikor a dicsérő epitetonokat már a sokkal kisebbeknél kimerítette. Mert bizonyos, hogy Casals óriási művész. A gondolkában első a világon. Elfojtott lélegzettel lesünk, hogyan ömlik a lágy, édes dallam a hangszeréből, elszédülünk a minden képzelhetőt felülmúló technikától, a briliáns futamok, kettős triálák, oktávmenetek, üveghangok olyan élvezetet nyújtanak, hogy szinte kimerültséget érez utána az ember. Az alacsony, sovány kis portugál óriássá nő előttünk s midőn abban hagyja a játékot, fűlsiketítő tapsvihar támad.

A nagy gonddal összeválogatott műsor Haydn koncertjével kezdődött. Gyönyörűen játszott. Bach Suitejében annyi művészetet fejtett ki, hogy azt leírni nem, csak érezni lehet. A solo gondonkából olyan négyszólamu akkordokat esalt ki, mint egy orgonából. Valentini Sonatáját is tökéletes művészettel adta elő. A nagy közönségre legjobban hatott az utolsó négy kisebb darab, Moor magasán szárnyaló Preiudeje, Dvorak mély érzésű Waldesruheje, Csajkovszki ismert romána, és Popper borzasztó nehéz Vitoja.

Az első háromban a déli román faj minden szenvedélye és érzése kifejezésre jutott, a hangszer hol harsogott, hol sutogott a kezében. Az utóbbiban a technikai készség superlatívum-

sát kellett bámulnunk. Réadásul Fauré Sici-lienne-jét játszotta el sordinoval.

A szongorakiséretet Dienzl Oszkár nagy művészettel látta el. A közönség zsufolásig megtöltötte a Csarnok nagytermét s nagy lelkesedéssel tüntetett. A rendezés nehéz munkáját Vidor Manó általános megelégedéssel végezte.

Dr. K. J.

Kontor Elek hírneves egyházi zene szerzőnk két új karácsonyi pastoralet adott ki, mely méltó folytatása az eddig megjelent műveknek. Kontor Elek műveit főleg dícsérni. Szerte hazában ismerik nevét. Könnyed technika, fülbemászó dallam, kellemes harmóniai fűzés jellemzik műveit, s úgy a kezdő játékosok, mint az előre haladottabbak sikerrel használhatják. E helyen is felhívjuk a kántorok, zenekedvelők figyelmét a most megjelent két műre. (Egyik á dur, másik é dur.) Kapható a szerzőnél (Budapest, VII. kerület Tökölly-ut 42. szám. II. emelet 6.) Ara darabonként 75 fillér. A megrendelést legcélszerűbb postautalványon eszközölni.

EGYESÜLETEK.

A Magyarországi Pénzügyintézetek Országos Szövetsége körzeti gyűlését december hó 3-án délelőtt 10 órakor tartja Nagyváradon a Kereskedelmi Kamara nagytermében. A vendégek élükön Mándy Lajos elnökkel december 2-án este 7 órakor érkeznek városunkba és aznap este 8 órakor társas vacsora lesz a Pannónia éttermében. A gyűlés napján délelőtt 1 ó. ugyancsak a Pannónia-étteremben társas ebéd lesz (mindkét alkalommal étlap szerint) mely gyűlésre és társas összejövetelekre az összes pénzügyintézetek vezérigazgatói, igazgatói és felügyelő bizottsági tagjait s tisztviselőit és az érdeklődő közönséget ezuttal is tisztelettel meghívja és szívesen látja az elnökség.

NYILTTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és díszüvegezési műintézete.
Üvegcsiszoló és tükör árugyár.
NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szíves figyelmébe ajánljuk műtermünket
templom ablakok díszüvegezésék
készítésére, művészies és egyszerűbb
kivitelben ólom keretbe foglalva.

CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KITUNTETVE.

Telefon 1164.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUOSKIOS GYULA

TÁVIRATOK.

A miniszterelnök a királynál.

Bécs, nov. 28.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök tegnap este tíz órakor érkezett meg Bécsbe. Társaságában volt gróf Zichy János kultuszminiszter és Bärzcy István dr. miniszteri titkár. A miniszterelnök a bankgassei Magyar Házban szállt meg. Ma délelőtt Thallóczy Lajos közös pénzügyminiszteri osztálytanácsost fogadta. Majd Vértessy Géza, a király személye körüli miniszteriumi államtitkár tett jelentést a miniszterelnöknek. Tíz óra után a külügyminiszteriumba hajtatott, ahol hosszabban értekezett Aerenthal külügyminiszterrel, de előzőleg a Magyar Házban Burrián közös pénzügyminiszter látogatását fogadta. Khuen-Héderváry gróf a kabinetiroda útján jelentést tétett a királynak, hogy tiznap szabadságra megy a Semmeringre. A király déli egy órára kihallgatásra hívta a miniszterelnököt.

Megmérgezett magánhivatalnok.

Budapest, nov. 28.

(Saját tudósítónktól.) Lombárd János magánhivatalnok gyanus körülmények között meghalt. A vizsgálat megállapította, hogy a halál oka egy Párisból rendelt gyógyszer volt.

Hét halálraítélt gyermekirtó.

Madrid, november 28.

Almeidában tegnap végződött a csodadoktorok bűnpörének végtárgyalása. Négy férfi és három asszony ült a vádlottak padján. A vizsgálat halálatlan dolgokat derített ki róluk. Minden nyavalyát egészséges gyermekek vérének átfőcskendezésével gyógyítottak és a kuruzslók közül ketten, Rodriguez Garcia és Leonia, a sebészek, dicsekedve vallották, hogy belpoklosok is egészségesen kerültek ki kezük alól.

Junius 28-án érték tetten a kuruzslókat. A tudatlan nép százával tódult hozzájuk, mert gyorsan híre futott, hogy messze vidékről jönnek Almeidába nyomorékokat, halálos betegeket gyógyítani. Be van bizonyítva, hogy a csodadoktorok temérdek kis gyermeket levágtak.

A tárgyaláson Rodriguez Garcia elmagyarázta, hogy a gyógyítás csak akkor sikerülhet, ha a levágott kis gyermek teljesen egészséges volt és ha vért egyszerre sikerült kicsurgatni az átmetszett torokból és az átszurt szívből. A három asszony fogta fel a vért, mialatt ők ketten Leóniával a gyermekeket lemetsztették, mint a csirkét.

A törvényszék mind a hét csodadoktor halálra ítélte.

Az olasz-török háború.

Konstantinápoly, nov. 28.

Négy török torpedónaszád, amelyek a Dardanellákból futottak ki, az Archipelagost bizonyos távolságig átkutatták és az olasz flottának nyomát se találták. Hír szerint a sejk ül izlam, akit Seki bej leplezési nyomán az ellenzéki sajtó meg-

támadott és szabadkőművesnek mondott, lemondani készül. A sejk ül izlam a mai minisztertanácson nem vett részt.

A török parlament ülése.

Konstantinápoly, nov. 28.

A kamara mai ülésén terjesztette elő a kormány expozéját. A képviselők figyelmét különösen a hadügyi költségvetés köztötte le. A hadügyminiszter kijelentette, hogy a háborúra való tekintettel szigoruan ragaszkodni kénytelen a hadügyi költségvetés minden egyes tételéhez. A költségvetés 1,170.000 font deficittel zárul. Reméli a kormány, hogy a háború költségei nem fogják megbillenteni a mérleget, mert az önkéntes adományok nagy mértékben fedezik a háború költségeit, amelyek a kincstárt alig terhelik meg a rendesnél nagyobb mértékben. Eppen csak a vámok 4 százalékos rendkívüli emelése az a teher, melyet a háború miatt kér a kormány megszavazni.

A sejk áldozatkészsége.

Konstantinápoly, nov. 28.

Mubarek sejk Kuveitből 3000 török fontot küldött a háború céljaira, egyben felajánlotta, hogy 60.000 embert állít fegyverbe. Ennek annál nagyobb a jelentősége, mert Anglia régebb idő óta azon az állásponton van, hogy Kuveit függetlenítse Konstantinápolytól, hogy ezáltal a bagdadi vasut végpontját megkaparintsa.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapest

A gabonaüzlet tegnap változatlan volt az irányzat. Készáru forgalom huszezer mázsára változatlan árák mellett.

Határidők zárulata:

Áprilisi buza (1912)	— — —	11.83
Októberi buza	— — —	11.56
Áprilisi rozs	— — —	10.33
Októberi zab	— — —	9.64
Áprilisi zab	— — —	9.81

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	848.—
Osztrák hitelrészvény	— —	652.25
Jelzálogbank	— —	484.50
Leszámlító és pénzváltó	— —	571.—
Salgótarjáni község	— —	675.—
Osztrák államvasut részvény	— —	720.—

Formára es tartósságra
felülmulhatatlanok

a MOSKOVITS

anatomiai czipők.

Egységárak: 10, 13, 17 korona.

Nagyváradi fióközletek:

I. Kossuth-utca 5. Gyár-épület.

II. Bemer-tér, Bazár-épület.

III. Zöldfa-utca 7. sz. Dr. MUNK-ház.

Moskovits Farkas és Társa

czipő és csizmagyar részvénytársaság.

„Mesés“

czipők láthatók a
Moskovits anatómiai cipőgyár
Bémer-téri
 fióküzletének kirakataiban.

Telefon: 629. sz.   Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utcza 49. szám.
 Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz.   Telefon: 629. sz.
 192

Nagyvárad város katonai ügyosztálya.

25091—911. szám.

FELHÍVÁS!

A véderőről szóló 1889. VI. t.-c. 35. §-a értelmében felhívom mindazon hadköteleseket, kik az 1889. 1890. és 1891. évben Nagyváradon születtek, avagy itt illetőséggel bírnak, ugyszintén a Nagyváradon tartózkodó idegen illetőségi állításköteleseket is, hogy az 1912-ik évben tartandó sorozásokhoz való összejárás céljából a folyó évi november havában Nagyvárad város katonai ügyosztálya előtt a hivatkozott törvény idézett §-ában foglalt szigorú büntetés terhe alatt, mulhatatlanul jelentkezzenek. Egyszermind figyelmeztetem az állítás köteleseket: 1. hogy a vdt. 31., 32., 33. és 34. §§-aiban a papok, papjelöltek, papnövendékek, tanítójelöltek, tanítóképzési növendékek, öröklött mezőgazdaságok birtokosai, a családfentartókra és az egyévi önkéntességre vonatkozó kedvezmények valamelyike iránt netáni igények érvényesítésére vonatkozó felszerelt kérvényeiket az 1912. év január vagy február havában Nagyvárad város katonai ügyosztályához, illetőleg idegenek az illetékes járási tisztviselőhöz, legkésőbb azonban a sorozás napján a sorozó bizottsághoz nyujtsák be. 2. hogy az illetőségi sorozójáráson kívül leendő állítás megengedése iránt a Vdt. U. 27. §-a értelmében felszerelendő kérvények november havában a jelentkezés alkalmával nyujtandók be, a mikor is az 1. pontban jelzett kedvezmények valamelyike iránti esetleges igények is érvényesíthetők és igazolhatók. Igazolatlanul később benyujtott kérvények elutasíthatók. Végül megjegyzem, hogy a jelentkezés kötelezettségének, valamint általában a vdt. eredő kötelesegek elmulasztása jelen felhívásnak, vagy a vdt. törvényben foglalt kötelezettségek nemtudása által ki nem menthető és az ilyen kifogások a büntetés kiszabásánál figyelembe vétetni nem fognak.

Nagy-Várad, 1911. szept. 25.

Eleméry Ferenc,
 katonai tanácsnok.

2—3 középiskolát végzett fiu

nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
 R.-T.-nál.

ELADÓ egy 15 változatu Zimmerman-féle

egészen új

HARMONIUM.

Cim a kiadóhivatalban

Feldstrick Kálmán

könnykötészete és dobozgyártása
Nagyvárad, Rákóczi-ut Moskovits-ház

A Széchenyi étteremmel szemben.

Készít mindennemű a szakmába vágó munkát a legegyszerűbb és a legdíszebb kivitelben.

Nagyvárad-város, Biharvármegye, Magy. kir. itélőtábla, a Nagyvárad és vidéki M. kir. Adóhivatalok, M. kir. honvédbadapródiskola és a megyei összes fősolgabírók és körjegyzők szerződéses szállítója.

231

A **Limiment. Capsici comp.**,
 a **Richter-féle Hergony-Pala-Expeller**
 pótléka.

Közen ottment kitérés és fáj-
 dalommentítő hatású
 használt házi- és kórházi-
 nál. — a mely minden gyógy-
 szerben kapható, —
 mindig Ágyaimmel le-
 gyűjt a „Hergony”
 védjegyre és a Richter
 cégre.

A Biharvármegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
 Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-báz.

Befizetett alaptőke: 1,000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyujt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámítol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyujt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra.

161

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
 a megyei főtisztelendő papság szál-
 litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,
 izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 körűl minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

A VILÁG LEGJOBB TEAI

Az angol király szállítól.
Különlegesség:
„Kingdom Blend“
Az angol király five o'clock teája.

UNITED TEA COMPANY LONDON
U.K. TEAS KINGDOM

A valesi herceg szállítól.
Az „U. K.“ teák
módfelett kiadásak és
zamatosak.

Főraktár: Janky Antal utódánál.

Dajkovits E.
fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző
takaréktűzhelyek
és lakatos tömegárak állandó raktáron.
Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota. Figyeljen az árakra.

<p>1 üveg Odol 74 kr.</p> <p>1 > francia smájviz 25 ></p> <p>1 > száj szagtalanító 50 ></p> <p>1 tubus dr Heyder fogórem 50 ></p> <p>8 > Thymol 20 ></p> <p>1 > Stomatin 20 ></p> <p>1 > tégely Odontin togpasza 55 ></p> <p>1 drb Odontin betét 35 ></p> <p>1 üveg Picavan 98 ></p> <p>1 üveg Bay Rum 35 ></p> <p>1 > Jera violette brillantin 30 ></p> <p>1 > francia brillantin 15, 22, 35 ></p> <p>1 > folyékony brillantin 50 ></p> <p>1 > valódi dió olaj 15 ></p> <p>1 > > > kivonat 75 ></p> <p>1 drb bajszkötő 15, 20 85 ></p>	<p>1 üveg Kerpel kézfimató 98 kr.</p> <p>1 tégely Margit crém 40 ></p> <p>1 > Diana crém 65 ></p> <p>1 drb Dianna szappan 65 ></p> <p>1 dob Lickner puder 98 ></p> <p>1 > amerikai porcellán puder 1 frt 20 ></p> <p>1 üveg amerikai petrol 50 ></p> <p>1 > Emke hajszesz hajhúzás ellen 1 frt ></p> <p>1 fekete champos 12 ></p> <p>1 rud rozsa Glycerin szappan 20 ></p> <p>3 drb francia ibolya szappan 80 ></p> <p>1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan 28 ></p> <p>1 > Speick szappan 28 ></p> <p>1 > Windsor szappan 28 ></p> <p>1 tubus kaloderma 28 ></p> <p>1 > Beloderma kézfimató 20 ></p> <p>1 üvegtégely tejcrém 20 ></p>	<p>1 csomag eredeti Gillette kés 1 frt 85 kr</p> <p>1 Gillette utánzatu borotva készlet 1 > 50 ></p> <p>1 valódi serte hajkefe 70 ></p> <p>1 dublé bajszkefe 20 ></p> <p>1 valódi serte rubakefe 45 ></p> <p>1 körömkefe 05 ></p> <p>1 surolókefe óriási 20 ></p> <p>1 surolókefe kisebb 10 ></p> <p>12 drb Royal angol cipő crém 96 ></p> <p>1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével 70 ></p> <p>1 > cipőfényesítő flanel 20 ></p> <p>1 > Jurigatem Zomac 30 ></p> <p>1 mtr vörös gumisó 60 ></p> <p>Egynegyed Ko Brunz watta 85 ></p>
--	---	---

Gummi agylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az ákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek
Nagyvárad, Rákóci-ut. vaskereskedésében
Minden vasárnap kirakat kiállítás.